

Åbningsdebat på baggrund af åbningstale af Formanden for Naalakkersuisut.

(Formand for Naalakkersuisut)

Det er vigtigt, at vi husker at fejre de store begivenheder. Det kan være et bryllup, en konfirmation, en fødselsdag eller en veloverstået eksamen. Vi må ikke tage disse ting for givet – vi skal tværtimod gøre os umage for, at disse bliver gode og mindeværdige. Det skal være dage som vi for altid vil huske, når livet byder på udfordringer.

På samme måde skal vi huske at fejre vores demokrati. Vi skal være stolte over at leve i et demokratisk samfund med demokratiske rettigheder. Vi har ytringsfrihed, forsamlingsfrihed, stemmeret, organisationsfrihed. Disse rettigheder er for mange selvfølgelig, men det er vigtigt, at vi husker at fejre dem. For det er bestemt ikke alle mennesker, der er lige så heldige som os i Grønland. Mange steder i verden lider mennesker lige nu under brutale og menneskefjendske diktaturer. Disse mennesker har meget få rettigheder og har intet demokrati.

Demokrati er en gave. For mig er det på den baggrund en stor dag hvert eneste år, når Inatsisartut åbner. Det er selve symbolet på, at vi herhjemme lever i et demokratisk samfund med demokratiske rettigheder. Det er jeg stolt over, og jeg mener faktisk, at det er noget vi alle skal være stolte over. Demokrati og demokratiske rettigheder er fundamentet for at bygge det bedst mulige samfund.

Men det er lige så vigtigt, at vi bliver ved med at udbygge og udvikle demokratiet. Vi må aldrig nogensinde komme derhen, hvor vi betragter demokratiet som en selvfølge. Vi må aldrig komme derhen, hvor vi sætter vores egen trang til magt over demokratiet. Som opposition holder vi hele tiden øje med Naalakkersuisut for at sikre, at magthaverne overholder de demokratiske spilleregler. Desværre er der en del bekymringer på dette område.

Et magtfuldkomment Naalakkersuisut

Der er udprægede tegn på magtfuldkommenhed i det nuværende Naalakkersuisut, der sidder på et solidt flertal her i Inatsisartut. Der er tegn på, at man har en tendens til at være lidt ligeglad med Inatsisartut. Det er en farlig udvikling, og jeg tror helt ærligt ikke, at det er specielt bevidst fra Naalakkersuisuts side, men ikke desto mindre er der udtrykkelige tegn herpå. Lad mig komme med et par eksempler:

For det første er Naalakkersuisut i nogle tilfælde alt for længe om at besvare spørgsmål fra medlemmer af Inatsisartut og Inatsisartuts udvalg. Denne langsommelighed er meget forsinkende for det parlamentariske arbejde. Helt konkret har det blandt andet betydet, at tiltænkte beslutningsforslag har måttet udskydes til en kommende samling, fordi Naalakkersuisut ikke svarer på spørgsmålene inden for rimelige tidsfrister.

For det andet vil jeg nævne konferencen Arctic Circle Greenland Forum, der blev afholdt i Nuuk i slutningen af august. Her glemte Naalakkersuisut på helt ubegribelig facon at invitere Inatsisartuts medlemmer. Man havde sørget for, at invitere en masse politikere fra koalitionspartierne med tilfældig hånd. Alle andre blev inviteret fredag aften klokken 18, hvilket var dagen før konferencen begyndte. Det er lige før, at det er en hån at blive inviteret så sent. Hvis man virkelig ønsker at invitere nogen, vil man så gøre det dagen før en begivenhed starter? Ville man invitere sin familie til bryllup dagen før? Eller ville man sende invitationer ud i lidt bedre tid? Jeg tror godt, at vi alle kender svaret på det spørgsmål.

For det tredje sker det alt for ofte, at medlemmerne af Naalakkersuisut ikke vil svare på kritiske spørgsmål fra journalister. Alt for ofte ser vi i bunden af artikler, at det ikke har været muligt at få en kommentar fra en Naalakkersuisoq. Her må jeg dog også opfordre journalisterne til at udvise lidt større mod. For sandheden er jo nok, at det har været muligt at få en kommentar. Medlemmerne af Naalakkersuisut har dog aktivt fravalgt at komme med en kommentar – kort sagt medlemmerne af Naalakkersuisut vil ikke, kan ikke eller tør ikke komme med en kommentar. Jeg vil stærkt opfordre medlemmerne af Naalakkersuisut til fremover at leve op til den demokratiske pligt, det er at tale med medierne. Og jeg vil opfordre journalisterne til at være helt ærlige omkring årsagen til, at medlemmerne af Naalakkersuisut ikke kommer med en kommentar. Jeg mener faktisk, at befolkningen har krav på at få den korrekte grund til, at en Naalakkersuisoq ikke udtaler sig om en konkret sag eller et konkret emne.

Disse eksempler giver et meget godt billede af, at det nuværende Naalakkersuisut i nogen grad har glemt sine demokratiske forpligtelser. Og det er en farlig vej at betræde. Demokratiet og vores demokratiske rettigheder er fundamentet for alt andet i vores samfund. Og vi må ikke tage let herpå.

Naalakkersuisut har ikke styr på økonomien

Jeg ved, at det er mange, der nu har en berettiget forventning om, at jeg som formand for Demokraatit vil kritisere Naalakkersuisut for deres økonomiske dispositioner og prioriteringer. Det kan jeg godt forstå, da der er rigeligt at tage fat på. Naalakkersuisut har ingen plan for, hvordan vi skal skabe en robust økonomi, der kan sikre et solidt fundament for en fremtidig selvstændighed. Tværtimod går det i den forkerte retning, hvor Naalakkersuisut fører en økonomisk politik, der gør os MERE afhængig af bloktilskuddet fra Danmark. Dermed bringer Naalakkersuisut os længere væk fra selvstændighed, hvilket jeg finder meget mærkeligt.

Naalakkersuisut har heller ingen anelse om, hvad de skal stille op med de stigende priser. Man forsøger sig nu med at subsidiere RAL, og håber dermed på lavere priser for befolkningen i butikkerne, men der er ikke rigtig nogen, der ved om denne løsning vil fungere efter hensigten. Det virker mest af alt som om, at man håber, at det hele går over af sig selv. Her er jeg bare nødt til at sige, at håb normalt er en meget dårlig og meget farlig strategi. I har valgt at tage magten. Det er jeres ret. Nu er det jeres pligt at bruge magten ordentligt. Det er mindst sagt ikke tilfældet lige nu. Som sagt er det meget mere at sige om økonomien, men det vil jeg vente med til vi skal debattere årets finanslovsforslag.

Vi skal alle bidrage, hvor vi kan

I dag vil jeg hellere fortsætte med at tale om demokrati, rettigheder og værdier. Jeg vil tale om, at vi alle har en forpligtigelse til at bidrage til samfundet i det omfang, vi kan. Vi skal væk fra den socialistiske tankegang om først og fremmest at tænke på, hvad fællesskabet kan gøre for os. I stedet skal vi tænke på, hvad vi kan bidrage med til fællesskabet. Vi er fælles om at bo og leve i det her fantastiske land, og vi skal være fælles om at bidrage til, at det kan blive endnu bedre.

Jeg har en tro på, at vi alle kan bidrage mere end vi gør i dag. Hvis man har karrieremæssige ambitioner, så kommer det øget bidrag til fællesskabet helt af sig selv i og med, at man konstant kommer til at betale flere penge i skat. Vores skattesystem er jo indrettet således, at jo flere kroner man tjener jo flere kroner bidrager man med i skattebetaling.

Men vi kan også bidrage til fællesskabet på andre måder. Vi kan blive træner i den lokale sportsklub. Vi kan blive besøgsven for et måske ensomt ældre menneske. Vi kan blive plejeforældre eller aflastningsfamilie for børn, der er kommet i en svær situation. Vi kan deltage i velgørende arbejde. Mulighederne er mange, og vi skal alle blive bedre til at gribe dem.

Betal regningerne

Jeg tror også på, at vi er nødt til at kigge hinanden dybt i øjnene og blive enige om, at man skal betale sine regninger. Det er de færreste, der sidder så hårdt i det, at det er umuligt at betale eksempelvis børnebidrag. Men det er ikke desto mindre sådan, at manglende betaling af børnebidrag er en af de allerstørste gældsposter i samfundet. Det er faktisk for dårligt. Hvis man sætter børn i verden, så har man altså også et ansvar for at bidrage til barnets liv. Manglende betaling af børnebidrag er ansvarsforflygtigelse af den allerværste slags. Det er din ret at få børn, men så er det altså også din pligt at tage dig af dem.

Når det er sagt, så kan jeg faktisk godt forstå, at det kan være svært for nogle at betale sine regninger. Vi har alle rigeligt med udgifter, og ingen kan vist være i tvivl om, at priserne stiger. Og at de stiger langt hurtigere end vores lønninger. Det betyder, at vores købekraft bliver udhulet. Lidt forsimplet kan man sige, at når vi bruger 100 kroner i Pilersuisoq eller et andet supermarked, så kommer vi hjem med færre varer end vi plejer. I sådan en situation er det vigtigt, at vi har et fremsynet Naalakkersuisut, der er i stand til at handle hurtigt og rigtigt. Desværre har vi et Naalakkersuisut, der handler langsomt og relativt virkningsløst. Indtil videre må vi således konstatere, at Naalakkersuisut ikke har været i stand til at udvise ordentligt lederskab i forhold til at sikre, at befolkningen mærker så lidt som muligt til den internationale økonomiske krise. Det er ikke godt nok.

Vi skal tro på, at vi kan

Jeg er også nødt til at komme med et opråb til ungdommen. Uanset om I vil det eller ej, så er det jer, der er vores fremtid. Det er jer, der skal overtage ledelsen af landet – jer der skal føre landet videre ind i fremtiden med alle de udfordringer, som det fører med sig. Derfor gør det mig bekymret, at rigtig mange unge mennesker ikke er i arbejde eller i gang med en uddannelse. I 2020 viste tal fra Grønlands Statistik, at omkring en tredjedel af unge mellem 16 og 25 år ikke var i arbejde eller i gang med en uddannelse. Det er altså et stort problem – især fordi det ikke er særlig svært at få et arbejde. Vi står i en situation, hvor vi er

nødt til at importere ufaglært arbejdskraft fra lavtlønslande. Disse jobs bør besættes af vores egen befolkning, og der er altså et eller andet galt med vores system, når vi kan tillade sunde og raske unge mennesker at lave ingenting.

Det er som om, at det er for let at læne sig tilbage og lade andre klare tingene for os. Naalakkersuisut er også i denne forbindelse et dårligt eksempel, da man i Naalakkersuisut hverken kan, vil eller tør udvikle og prioritere vores økonomi, men hellere vil læne sig tilbage og basere størstedelen af vores indtægter på bloktilskuddet fra Danmark. Dette er ikke noget at være stolt af. Naalakkersuisut burde tro mere på befolkningens evner og indrette sin politik herefter. Men også alle vi andre kunne trænge til i højere grad at tro på egne evner i stedet for at tvivle. Lad mig komme med et par eksempler:

- Når vi begynder på en ungdomsuddannelse skal det være med et mindset om, at vi selvfølgelig kommer til at gennemføre. Ikke at der er en risiko for at droppe ud.
- Når vi starter i et nyt job, skal det være vores mål at blive den bedste til det vi laver. Ikke blot at udfylde en funktion.
- Når vi får et barn skal vi være bevidst om, at det primært er vores eget ansvar at skabe det bedst mulige liv for barnet. Det er ikke samfundets og alle andres ansvar.

Sagt anderledes, så oplever jeg alt for mange, der har vænnet sig til, at det er fællesskabet, der har ansvaret for deres liv. Vi er alle en del af fællesskabet og vi har alle et ansvar for, at fællesskabet fungerer bedst muligt. Men det er kun os selv, der har ansvaret for vores eget liv. Og det ansvar kan vi godt tage på os i højere grad end tilfældet er i dag. Vi kan meget mere end vi tror.

Vold er kun en løsning i krig

Vi kommer heller ikke uden om, at vi fortsat har massive sociale problemer ikke mindst på børne- og ungeområdet. Alt for mange børn vokser op i relativ elendighed med omsorgssvigt i varierende grad. Her er vi alle nødt til at gøre en indsats for at stoppe dette vanvid. Vi er nødt til at sige fra hver eneste gang vi oplever, at et barn bliver omsorgssvigtet, og det er uanset om det er i familien, i vennekredsen eller i mere perifere forbindelser. Vi har alle et ansvar for, at børnene i vores land har det godt.

Det samme gør sig gældende, hvad angår partnervold. Det nytter ikke noget, at vi vender det blinde øje til. Vi er nødt til at italesætte problemet og vi er nødt til at gribe ind – også når der er tale om familie og venner. Vold er aldrig en løsning og aldrig i orden. Hverken i hjemmet eller andre steder i vores samfund.

Anderledes forholder det sig desværre, når vi taler om krig. Her kan vold være nødvendigt. Det ser vi i øjeblikket i Ukraine, hvor de tapre og brave ukrainere er nødt til at bruge vold i deres bekæmpelse af den russiske besættelsesmagt. Her er volden legitim og støtteværdig, og jeg ønsker Ukraine alt det bedste i deres frihedskamp. Vi skal i den forbindelse huske på, at krigen i Ukraine også er en kamp mellem dem, der holder af demokrati og demokratiske rettigheder og dem der ikke gør. Det er min mening, at vi i Grønland

altid skal stå på demokratiets side. Vi må aldrig bidrage til at lade de mørke kræfter vinde.

Håber på godt samarbejde

Der er ingen tvivl om, at vores land har brug for, at vi forener alle gode kræfter og samarbejder alt, hvad vi kan. Her skal vi huske på, at det er Naalakkersuisut, der har initiativretten, og Naalakkersuisut der bør indkalde til politiske forhandlinger i god tid. Dette sker desværre alt, alt for sjældent, hvilket betyder, at forhandlingerne primært foregår her i Inatsisartut-salen og i Inatsisartuts udvalg. Det er ikke optimalt, da alle forhandlinger på den måde bliver låst af oplægget fra Naalakkersuisut. Jeg skal derfor opfordre til, at Naalakkersuisut indkalder til politiske forhandlinger i god tid og at det skal være vores fælles mål at indgå brede aftaler og brede forlig til glæde for befolkningen.

Jeg ønsker alle en rigtig god samling.